

חנוכה, חג ארצישראלי

הרב אהרון שוורמן

חנוכה נתפס על ידינו כחג מיוחד בו משתלבות שתי מגמות.

ישנה כאן הדגשה של שני נושאים בעלי ערך בפני עצמם שבאו לידי ביטוי בתקופת החשמונאים.

הראשון, מאבק על סגולתם של ישראל שבא לידי ביטוי בטהרת השמנים. המאבק על שמן המנורה ושנמצא בפך שמן קטן וטהור. כאן אנו פוגשים את חיוב הדלקת החנוכייה במשך שמונה ימים.

השני, מאבק לאומי לשחרור ועצמאות נגד המעצמה דאז - ממלכת יוון - שאותה מסכם הרמב"ם בהלכות חנוכה "והזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנים" (שם פ"ג ה"א).

בנוסה התפילה אנו מדגישים את גבורת המלחמה והניצחון של המכבים: "מסרת גיבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים.." בסוף התפילה המיוחדת הזו מצוין עניין השמן וטוהר המקדש "ואחר כן באו בניך לדביר ביתך, ופינו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך".

נס הניצחון היה בכל קנה מידה נס גדול ביותר. הוא הטביע חותם בתולדות ישראל על נחישותו של עם קטן שאינו משלים עם שעבוד ומרים את נס המרד על ידי החשמונאים בעוז רוח ובגבורת נפש מול כוחות גדולים ממנו.

התכלית הרוחנית של המאבק הזה מתמקדת בעניין שלכאורה נראה זניח - אותו פך שמן קטן שנשאר בחותמו של כהן גדול.

בארץ ישראל ישנו החיבור הברור בין המאבק הרוחני - פיזי והעניין הרוחני. ארץ ישראל, הינה המקום היחיד ששני נושאים אלו מתחברים ומשלימים זה את זה.

כאן, אין אנו במציאות של מגילת אסתר, בניסי חוץ לארץ - "עבדי אחשוורוש" בלשון חז"ל, כאשר העם כולו היה פסיבי לחלוטין והמעשה היחידי שניתן היה לעשות הוא "לך כנוס את כל היהודים ואל תאכלו ואל תשתו שלושה ימים... וצומו עלי".

לעומת זאת בארץ ישראל הניסים בתוך סדרי הטבע, כאן נלחמנו באויב היווני, וכאן אנו מנהלים מלחמות בנוסח יהודה המכבי.

צריך להוסיף הבהרה לאמונת עיתנו - אומות העולם, או יותר נכון - אותם ארגוני טרור הנלחמים בנו אע"פ שמאבקם הוא פיזי, מונעים משאיפות אידיאולוגיות רוחניות של שנאת יהודים. כל מה שהם מייצגים זה "הלכה עשו שונא ליעקב" ועל כן הוא אומר "אהרטה את יעקב אחי". הכל מתוך אותה תכונה של "על חרבך תחיה".

היום, כאשר עם ישראל נאבק בטרור הסובב אותו צריך לזכור שהמאבק הצבאי הינו ביטוי לא רק לסכנות הפיזיות הסובבות אותנו, אלא למאבק רוחני על דמות העולם וישנה חשיבות רבה לקביעת אופי העולם בו נחיה.

עם ישראל מבטא סגנון חותם רוחני וערכי החורג ועולה על אופי התנהגותם של אומות העולם. ניגודי השקפה אלו מביאים אותנו לעמוד בחזית העולמית נגד הרוע והטרור. נחישותם של המכבים היא הלפיד לאורו נלך.

